

Nr 191.

Av herrar **Lundquist** i Rotebro och **Johanson** i Stockholm, *angående naturen av ett utav Kungl. Maj:t begärt anslag till understöd för undervisningsmateriel åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.*

Under åttonde huvudtiteln i årets statsverksproposition äskas, på sid. 586, ej mindre ett ordinarie förslagsanslag till understöd för avlöning av lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning å 675,000 kronor än även ett ordinarie reservationsanslag å 100,000 kronor till understöd för undervisningsmateriel åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.

Beträffande sistnämnda anslag tillåta vi oss framhålla följande.

Få grenar av undervisningsväsendet torde vara i så hög grad beroende av tillgång på lämplig och tillräcklig undervisningsmateriel som yrkesundervisningen. Denna avser ju icke blott att meddela ett fristående teoretiskt vetande utan även att anknyta detta vetande till dess tillämpning inom de praktiska yrkena och i många fall att dessutom meddela de praktiska färdigheter, av vilka man där har behov. Yrkeslivets mångskiftande karaktär för med sig, att den för yrkesundervisningen behövlige materielen ävenledes måste bliva i hög grad mångskiftande. Redan häruti ligger en orsak till att kostnaderna för undervisningsmateriel vid hithörande anstalter bliva jämförelsevis stora. Härtill kommer, att yrkeslivets oavbrutet fortgående utveckling nödvändiggör, att dessa anstalter ständigt måste underkasta sig förnyade ekonomiska uppoffringar, för att materielen skall kunna möjliggöra en undervisning av avsett värde för näringslivet. Under sådana förhållanden torde det knappast kunna anses ändamålsenligt, att staten ändrar sitt stöd till undervisningsmateriel till att utgå med ett till beloppet begränsat anslag. Även med hittills gällande understödsbestämmelser läser det i många fall krävas mycket arbete från skolöverstyrelsens sida att förmå vederbörande kommuner att göra erforderliga uppoffringar för undervisningsmaterielens hållande på tillbörlig nivå. De resultat, som härutinnan vunnits, har man säkerligen främst att tacka den omständigheten, att skolorna för sina anskaffningar med full trygghet kunnat påräkna författningsenligt understöd. En begränsning i förevarande avseende skulle, såsom också överstyrelsen anför i sina riksdagsäskanden, refererade å sid. 576 av propositionen, med säkerhet komma att få mycket menlig inverkan på yrkesundervisningens utveckling, enär i sådant fall kommunernas initiativ i stort sett skulle upphöra.

Kommer så härtill frågan om sättet för ett begränsat anslags fördelande på de olika skolorna. Ett begränsat anslag förutsätter en *jämförande* och *samtidig* handläggning av förefintliga ansökningar. En dylik handläggning lär emellertid knappast kunna åvägabringas med krav på att genom den samma skall vinnas den lämpligaste anslagsfördelningen. En hel del av hithörande understödsbehov äro nämligen av den art, att de icke i förväg kunna kalkyleras utan framträda när som helst under arbetsåret allt eftersom näringslivets varierande förhållanden sådant påkalla. Det kan här möjligen invändas, att det är endast undantagsvis som anslagsfördelningen icke kan ske på en och samma gång. Gentemot en sådan invändning må emellertid erinras om att för det beviljade understödets utgående det icke är nog med överstyrelsens beslut om beviljande av ett högstunderstöd utan att det jämväl erfordras, att en specificerad förteckning över den ifrågavarande materielen blir av överstyrelsen godkänd. Det är sålunda i sista hand på den av överstyrelsen godkända förteckningen som understödets belopp beror, och just på grund av de föränderliga förhållanden, som bestämma över skolornas arbete, lär det icke kunna undvikas att dylika förteckningar i mycket stor utsträckning komma under överstyrelsens prövning successivt under så gott som hela arbetsåret, och därmed synes det även vara ofrånkomligt, att understödsbehovet i fråga om undervisningsmateriel i stort sett endast successivt kan prövas.

Skulle nu anslaget bliva begränsat, så måste en på sannolikhetskalkyl grundad förhandsfördelning av anslaget äga rum, vilken icke alltid kommer att motsvara skolornas verkliga relativa behov.

Ett uppskjutande av fördelningen till en tid efter arbetsårets början skulle åter på grund av osäkerheten i fråga om erhållande av understöd i regel medföra en försening av anskaffandet av den materiel, som för undervisningens skull i vissa fall behövde anskaffas redan vid arbetsårets början, och sannolikt även mycket ofta leda till att vederbörande skolstyrelse icke ens skulle våga igångsätta eljest säkerställda kurser.

Någon garanti mot missbruk synes icke heller vinnas genom de tyngre former för understödets utdelande, som komme att betingas av nu ifrågasatt anslagsbegränsning, men väl en risk för att skolorna genom dem pressas till en schablonisering, som visserligen underlättar en förhandskalkyl av materielbehovet men samtidigt under årens lopp kommer att bryta den omedelbara kontakten mellan skolorna och näringslivets fortgående utveckling.

Den frestelse för kommunerna att för undervisningsmateriel begära större understöd än som för vederbörande skola kan vara oundgängligen nödvändigt, som departementschefen anser förefinnas och som enligt hans uttalande skulle göra en viss varsamhet av nöden vid utdelandet av hithörande understöd, är nog ganska liten, enär kommunerna själva hava att påtaga sig hälften av materielkostnaderna, en omständighet, som torde vara en tillräckligt kraftig hämsko, om någon skolstyrelse skulle vilja över hövan

utöka sitt materielbestånd. Den av departementschefen föreslagna anslagsbegränsningen synes ej komma att rikta sig mot tänkta missbruk av understöden utan i stället mot yrkesundervisningens utveckling efter de riktlinjer, som riksdagen redan gått in för.

Med stöd av det här anförda få vi alltså hemställa,

att riksdagen måtte upptaga det av Kungl. Maj:t föreslagna ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt kommunala anstalter för yrkesundervisning å 100,000 kronor såsom ordinarie förslagsanslag.

Stockholm den 21 januari 1930.

R. Lundquist
i Rotebro.

Edv. Johanson,
Stockholm.